

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt

Felölös szerkesztő:
BÁTHORY ENDRE.

Főmunkatársak:
Dr. WOLKENBERG ALAJOS és LENGYEL JÓZSEF

A lap kiadója: A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” czimére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)

Hirdetések jutányos árban vételek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

T. Olvasóinkhoz.

A „Heti Szemle” mai számával VI. évfolyamának 3-ik évfolyamát kezdi meg és míg jóleső örömmel tekint eddigi életére vissza, másrészt talán soha jogosabb önértéssel és bizalommal teljesebben nem fordult olvasóihoz, mint éppen ezen alkalommal.

A „Heti Szemle” ugyanis, életének első percétől kezdve kitartó munkával adott kifejezést azon törekvéseknek, melyek a hazának keresztény voltában való megtartását az elkereszténytelenedés művei ellen, az igazság, jog- és méltányosság állandó szem előtt tartását fent és alant a szabadelvű czégér alatt folytatott visszaélések ellen czélozzák.

E munka nem bizonyul háládatlannak addig, míg a kor rémséges rombolásai dacára vallási, erkölcsi téren s a jogérzet alig jellemzhető alászállása mellett is sikerült, ha itt ott a tiszta, keresztény eszmék teljes megértését és őrizését, mindenestre azonban legalább a hibáknak s az azok ellen való küzdés lehetőségének és szükségességének tudatát fenntartani lapunk munkájával is.

Ez sikerült a keresztény sajtónak. Bizonyítja az a küzdelem, mely

a vallásában, lelkiismeretében, gyakran egyéni jogaiban és szabadságaiiban, sőt anyagi érdekeiben is megbántott nemzet részéről folyik bántalmazói ellen.

A kath. sajtónak ezenkívül megvan a maga diadala az országszerte megindult *autonomikus* mozgalmakban. Szükségeink, kívánalmaink felmutatása, az eszmék tisztázása, a kath. érzés állandó-ébredtetése a kath. sajtó útján eredményezték ezt, mely elől immár nem zárkozhattak el még ellenfeleink sem.

De míg a megindult kath. mozgalmakban a Gondviselés vezető kezét látjuk, másrészt éppen most van ideje annak, hogy a katolikus érzést tisztaságában megtartsuk és a saját ügyünkért való jó érzést és törekvéseket a *szabadelvű* katolicizmus ingoványos útjára letérni ne engedjük.

Ezért fordulunk bizalommal t. Olvasóinkhoz, minden katolikushoz. Ne higgyenek hamis jelszavaknak, ne a külszínnek, a katolicitás fitogtatásának, hanem onnan vegyék eszméiket és az irányítást, a hol azoknak tisztaságáért szeplőtelen mult és odaadó törekvések nyújtják a biztosítékot jelenben is.

A „Heti Szemle” épen e mozgalmak időkben jót áll elveit s azokat fenntartja. Ezért kéri a támoga-

tást a maga számára; kéri azt, hogy olvasói terjeszszék a lapot a jó ügy, az igazság, jog- és katolikus mozgalmak érdekében. Kérheti ezt annál inkább, mert mint **Szatmárvármegyében és messze vidéken egyetlen politikai lap** jogosult arra, hogy mindennemű kérdést megvitasson hasábjain, azokról mindenkit kimerítőleg tájékoztasson, legyenek azok országos vagy helyi érdekű dolgok. És e jogával él, mint olvasói ezt tapasztalhatták.

A „Heti Szemle”-nek árát lapunk élén látják t. olvasóink. Csekélység az, melyért azonban kötelességünknek tartjuk állandóan becses dolgokat és jó olvasmányt nyújtani.

Lapunk azon m. t. megrendelőit, kik a „Heti Szemle” díjával a mult évekről hátralékban vannak, vagy előfizetéseiket 1897-re meg nem újították, az idej első felév elteltével sürgősebben kérjük, sziveskedjenek díjaikat minél előbb beküldeni lapunk kiadóhivatalába, a Pázmány-sajtóba.

Szatmár, 1897. jun. 30-án.

A „HETI SZEMLE” szerkesztősége.

A főkegyuri jog gyakorlása a kath. autonómiában.

— Két közlemény. —

+ Mondanunk sem kell, az a kérdés, melyet a czimben felvetettünk, magva a kath. önkormányzatnak.

Nestorának: „Das Beständige in den Menschenrassen, Berlin, 1868.” czimű munkájában foglalt véleménye, tana szolgált.

Messze keleten, — mondja Bastián Adolf dr. — termékeny folyamvölgyekben, aránylag igen korán a művelődés magas fokára emelkedett a mindenkor fejlődésképes emberi nem. Szerencsés éghajlat, időnként megáradó folyóktól öntözött talaj, növényanyagokkal való táplálkozás nagyobb területközösség alakulásának lehetőségét adják meg és a szervezők sem hiányzanak: létrejön a khinai birodalom.

A virágzásnak induló birodalomra azonban mind gyakrabban rátörnek műveletlen, de harezias szomszédjai. Az állapot tarthatatlanná lön. De a khinai nép akkor még ifju és életerős volt, nagy feladatokra képes.

A birodalom körülalazásának eszméje mind tágasabb körökben általános helyezésre talál úgy, hogy már 213-ban Kr. e. megindul a gygasi munka.

TÁRCZA.

Zichy Jenő gróf

„Kaukázusi és középázsiai utazásai.”

(Könyvismertetés).

Legujabban, a közelmúlt napokban jelent meg a magyar könyvpiaczon, párját ritkító fényes kiállításban és aránylag mégis tetemesen olesó árban a fennebb jelzett munka, mely korszakot van hivatva alkotni azon irányban, melyben sok előzetes tanulmány, nagy költséggel és fárasztó utánjárás- és kutatással meg lön írva.

Zichy Jenő grófnak: „Kaukázusi és középázsiai utazásai” czimű könyve ez, mely két, hatalmas ivrét kötetben jelent meg magyar és francia nyelven szerkesztett párhuzamos szöveggel Budapesten, 1897. Ranschburg Gusztáv kiadásában, I—L., illetőleg I—613 lapon, 150 képmelléklettel, ajánlva a minden oroszok czárjának, II. Miklós Ó Felsőségének.

A könyv ára füzve 10 frt; fényes diszkötésben pedig 15 frt.

A nagyszerű könyv első kötetének bevezető részét I—L. lapig maga a nemes, tudós gróf írta ily czim alatt: „A magyar faj vándorlása.”

„Hazám és fajom szeretete évek óta foglalkoztattak a magyarság eredetének kérdésével.” Eme nagy lelkesedéssel mondott szavakkal kezdi tárgyalását a nemes gróf és elmondja azután, hogy sem a magyar nyelvészet egyoldalú munkája, sem a magyar anthropologusok tétlensége, sem a magyar ethnographia és archeologia nem elégtették ki tudásvágyát és nem adták meg a felmerülő kérdésekre a kielégítő feleletet: elhatározta tehát, hogy a mit a magyarság eredete kérdésének megoldására megtehet, azt meg fogja tenni.

A nemes gróf kutatásainak alapelveként, a mint azt ő maga elmondja, dr. Bastián Adolfnak, a berlini Muzeum főr Völkerkunde igazgatójának, a néprajzi tudományok

LEGJOBB MINŐSÉGŰ

TISZTÁN KEZELT
literenkint 34 krtól 40 krig kaphatók az érmelléki és erdélyi borok raktárában a színház átellenében. 56 liter vételénél nagyobb árengedmény.

VALÓDI HEGYI BOROK

Hogy mégis most kevésbé hangoztatják, nem olyan feltűnő, hiszen az 1870-iki kongresszus a király főkegyuri jogainak mely faktorok által való gyakorlását jól meghatározta; a szervezet 14. §-ában ugyanis így intézkedik: „Mindazon kinevezéseknél és magasabb egyházi javak adományozásánál, melyekre nézve a kinevezés jogát az apostoli király ekkor az állami kormányzat útján gyakorolta, az előterjesztést ezentúl az országos katolikus gyűlés a szabályszerűleg alakított igazgató-tanács által eszközöli“, melynek eljárását a szervezet 35. §. pontosan meghatározza. A baj az volna, ha magával a főkegyuri jognak mibenlétével tisztába nem jönnének már a választások előtt a katolikusok, másrészt ha jelöltjeik gondolkozását ebben a kérdésben is előre ki nem puhatolnák. Mert az újabb jogi elméletek itt is sokakat megtévesztettek és Isten mentsen, hogy e megtévedett gondolkodás érvényesüljön a közeli kongresszus munkájában.

Ezért kell beszélni erről a főkegyuri jogról és annak miként való gyakorlásáról eddig s ezután: a kath. autonomiai szervezetben.

A kegyuri jogot soha semmiféle jog nem ismerte, csak az egyházi jog. Kezdetből fogva így volt az egyházban: egy ur valamely plebánia vagy más javadalom felállítására céljából telket adományozott, templomot épített s megfelelő jövedelmet biztosított az illető plebániának, káptalanak, püspöknek. Az egyház megköszönte ez adományokat és meghálálta avval, hogy az alapítóknak amaz egyházi állás betöltésénél bizonyos jogokat adott. Először is, hogy az alapító és ennek törvényes utódai alkalmas egyházi személyt az illető állás elfoglalására kijelölhettek, bemutathattak, — mint mondani szokás — neki a prezentát megadhatták. Ez annyit jelentett, hogy az illető kegyur azt a megjelölt papot a maga részéről alkalmasnak találta

Az Ázsia közepében küzködő népek lorsa ezzel el volt döntve; a falak megostromlására szükséges szerszámokkal nem rendelkezve, utjokat inkább Európának kellett venniük.

Az alánok kezdik meg a vándorlást; a zöm még egy ideig küzködik, majd ketté szakadva, az egyik rész 80 körül Kr. előtt Indiába tör, a másik pedig Bokharán az akkori Tryba Arán át a Kaspi tenger felé, a Kaukázus előtt elterülő rónára vonul. A hiu-hunn törzsek itt sok egyéb néppel jönnek érintkezésbe. . . . Eme hiu-hunn törzsnek eleterős népe a magyar, mely az új hazában már egy ezredévet élt által. Így a tudós Bastián A. dr.

E nyomokon indult el gróf Zichy Jenő és így jutott Kaukázusba és onnan közép Ázsiába, illetőleg Bokhara és Szamarkandra is.

Megjegyzni azonban a tudós gróf, hogy ezen utazásának a célja nem az volt, hogy a kérdést azonnal megoldja s a magyarság nyomait legott összegyűjtse, hanem csak az, hogy megismerje a helyi állapotokat, viszonyokat s kikémlelje azt a talajt, melyen a jövő rendszeres kutatásait kell majd megindítani, felépíteni.

az általa alapított javadalomra, s azon egyházi állás anyagi javait neki átengedte. Ha a püspöknek egyházi tekintetben kifogása nem volt a kijelölt pap ellen, megadta neki a lelki hatalmat (iurisdiction) azon plebánia híveinek lelki gondozására és őt amaz egyházi állásba bevezette, mint mondani szokták, beruházta (investitura). Eme legkiválóbb jog mellett voltak a kegyurnak (patronus) más jogai is és voltak kötelességei is, melyekről máskor szólhatunk.

De az alapítás és a bemutatási jog lényege a kegyuraságnak és mint látjuk, annak forrása az egyház egyedül, tehát maga a jog is egyházi. Továbbá ez a jog elidegeníthetlen attól, a ki kapta s csak egyház által előírt formák között szállhat és ruházható másra.

Az aztán teljesen egyre megy, ki kapja ezt a jogot, püspök-e, báró, gróf, földesur-e vagy egyenesen egy fejedelem? Legfeljebb az elnevezés változik, mert ha fejedelem kapja e jogot és pedig országának összes nagyobb egyházi méltóságai felett a jog neve főkegyuri jog.

És ilyet kapott sz. István király Magyarországra nézve a pápától, melyet aztán a magyar királyok folytonosan gyakoroltak máig. Kapta pedig sz. István király eme jogát a ker. kath. hit behozataláért és terjesztéséért országában, továbbá azon érdemekért, melyeket ő apátságok, püspökségek alapításával, javadalmazásával a kath. egyház iránt szerzett. Kapta mint elidegeníthetlen, osztatlan, személyes jogot, amint hiszen 800 éven át tényleg a magyar király maga gyakorolta azt, természetesen mindig elismervén, hogy ez a jog egyházi jog, nem is gyakorolható tehát a pápának, a római szentszéknek, melytől kapták, tudta és beleegyezése nélkül. Csak így, a pápának beleegyezésével történhetett minden intézkedés jogérvényesen, mely e főkegyuri jog gyakorlásába belevágott. És annyira

Rendkívül megkönnyítette a nemes grófnak ezen utazásait az a legmagasabb pártfogás, melyben őt Ő Felsége, II. Miklós császár részesítette, a ki egyszersmind megengedte, hogy a gróf e munkáját neki ajánlja és további kutatás céljából nagy birodalmában megejtendő utazásaira is magas pártfogását kilátásba helyezte.

Noha egy ilyen út, a nagy gyorsaságnál fogva, szakszerű gyűjtésre egyáltalán nem alkalmas, mindazon által a nemes gróf a körülményekhez képest törekedett egy ethnografiai és egy archeológiai gyűjtemény egybeállítására. E két gyűjteményt a tudós gróf a magyar nemzeti Múzeumnak ajándékozta azon reményben, hogy a hazai tudományosságnak tesz vele szolgálatot.

*

Az eddig röviden eléadott, bevezető tárgyalás után, mely a munka első kötetének drágakövét, ékességét képezi, következik az első kötetnek szorosabb értelemben vett első része, 1—322. lapig, a mely részben Jankó János dr. a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi osztályának vezetője, „A néprajzi gyűjtemény leírása“ czime alatt rendszeresen számol be ama collectióról, melyet

hozzáforrott ez, mint személyes jog a magyar király személyéhez, hogy egyenes törvény tiltotta annak gyakorlását más, pl. a nádor által, aki, jóllehet helyettese volt a királynak az ország ügyeinek intézésében, II. Mátyás király rendelete szerint csak világi vonatkozású és biráskodási (saecularia et forensia) ügyeket intézhetett, nem másokat. E rendelet pedig épen egy vitás főkegyuri kérdésben lett kiadva.

Gyakorolták pedig e jogot a királyok személyesen, a püspökök tanácsának meghallgatása után legtöbbször, utóbb a bécsi magyar kancellária közvetítésével, de mindig katolikusok útján úgy, hogy soha senkinek eszébe nem jutott a főkegyuri jognak ilyen módu gyakorlása ellen óvást emelni és annak gyakorlásába beleavatkozni egészen 1848-ig.

Akkor azonban nagyot fordult az idő kereke s vele az állapotok is tökéletesen megváltoztak. Ki lett mondva a vallások egyenjogúsága. A kath. vallás, mely eddig államvallás, majd uralkodó vallás volt, 1848-tól a törvényesen bevett vallásfelekezetekhez számít. De e törvényi rendelkezésnek vannak súlyos következményei. Ilyen az, hogy míg pl. a protestánsok és görög nem egyesültek a számukra már előbb törvényileg megállapított önkormányzat útján, saját vallásukon levő férfiak, pl. a protestánsok főkurátorai befolyása által intézik egyházi, iskolai ügyeiket, kezelik vagyonukat, választják superintendenseiket, kiket mostanában szeretnek „püspökök“nek nevezni s töltik be az egyházi méltóságokat, addig a kath. egyház sok ügyének intézése, köztük a főkegyuri jog gyakorlásának közvetítése is át lett játszva a felelős miniszterium kezébe.

Ez történt az első felelős miniszterium kinevezésénél rögtön an-

a nemes gróf kaukázusi és középázsiai utjában ethnografiai szempontból összeszerzett.

Bevezetésként elmondja Jankó János dr., hogy minő előtanulmányok végzése után fogott e néprajzi gyűjtemény leírásához; felsorolja a szakirodalmat, mely az utolsó tíz év alatt a kaukázusi nép jellemzésével foglalkozott; erre szemeink elé állítja az első szakaszban a Kaukázus népeit, számszerint negyvenkilenczet, melyek a következők: 1. Kalmukok. 2. Turánok. 3. Kirgizek. 4. Nogajok. 5. Karacsajok. 6. Hegyi Kabardok. 7. Kumükök. 8. Irani, vagy aderbeidsáni törökök. 9. Karapapakok. 10. Terekmék. 11. Oszmánok. 12. Tüzimádó indiaiak. 13. Czigányok. 14. Perzsák. 15. Tatok. 16. Talisok. 17. Kurdok. 18. Osszetok. 19. Hegyi zsidók. 20. Aisszurok. 21. Örmények. 22. Cserkoszek. 23. Abkházok. 24. Kabardok. 25. Gruzok. 26. Khevszurok. 27. Túsok. 29. Psárok. 29. Imerekek. 30. Mingrélek. 31. Gúrok. 32. Szvánok. 33. Lázok. 34. Csecsenek. 35. Dargok. 36. Kürinek. 37. Budokhok. 38. Dsekek. 39. Khinalugok. 40. Udok. 41. Tabasszaránok. 42. Agulok. 43. Rutulok. 44. Czakhurok. 45. Arcsinok. 46. Kazikumükök. 47. Avarok. 48. Andok. 49. Didok. Függelékül 50. Szártok.

nak daczára, hogy a püspökök 1848. márcz. 20-án Pozsonyban tartott tanácskozásukon óvásukat ez intézkedés ellen jó előre megtették. Szükséges volt így tenni. Mert amit akkor csak sejtettek, az ma mint nyilvánvaló tény áll előttünk. Nem furcsa-e, hogy pl. az egész miniszterium lehet protestáns és mégis ő intézkedjék a kath. egyházi méltóságok kinevezése ügyében? A miniszter köteles ellenjegyezni a kath. püspökök kinevezését és ellenjegyzéséért felelős az országgyűlésnek, melynek tulnyomó többsége protestáns lehet! És mi marad a magyar király személyes főkegyuri jogából akkor, mikor a miniszteri ellenjegyzés nélkül sem kinevezéseit meg nem teheti, sem egyházi ügyekben rendeleteket nem bocsáthat ki? Semmi! A jog többé nem személyes, meg van osztva a miniszterrel, aki — tények tanusítják — nem mindig az egyház érdekében használja azt, hanem gyakran az uralkodó párt liberális érdekeinek erősítésére, mint napjainkban is.

Ez ellen folyamodtak fel a püspökök 1848-ban a Felsőházhoz. Azt kérték, hogy főkegyuri jogát, mint személyes és átruházhatlan jogot, magának tartsa fenn és gyakorolja azt egy papi és világi tagokból álló katolikus bizottmány által. Ha pedig fenn nem tarthatná eme jogait, adja meg a kath. egyháznak törvényben gyökerező önkormányzati jogát.

Ez a petíció ugyan eredménytelen maradt, de bizonyosága annak, mi a kath. autonomia magya, legelső kérdése. A legfőbb kegyuri jog gyakorlásának kérdése az!

Mennyire sürgetik ennek végleges és kath. szempontból hibátlan megoldását az újabb viszonyok és események, mennyire alkalmasan illik e jog gyakorlása és közvetítése bele az autonomia keretébe és mennyire jogos a kívánat, hogy az a kath. önkormányzat útján intéztessék, arról a jövő számban.

A mennyire unalmas e népevek száraz felsorolása, annyival érdekesebb az egyes népek anthropologiai tekintetben való leírása; még vonzóbbá teszi e leírást azon körülmény, hogy a helyszínen felvett, igen sikerült fényképekkel van illusztrálva.

Vallás tekintetében azonban igen elszomorító dolog, hogy a felsorolt népek legnagyobb része a pogányságban vakosodik, lévén azoknak vallása mohamedán.

Még azok is, a kik névleg keresztények, így péld. az Osszetek, Örmények, Gruzok stb. tele vannak az ősi pogány kultusz maradákaival.

Igy az Osszetek járnak ugyan templomba, de elzarándokolnak a dzuarokhoz (értsd alatta a pogány isteni tisztelethelyeket) is s marhát áldoznak azoknak. Az osszet paradicsom legnagyobb istene a Khuzan, ez minden imájában előfordul, mert ettől vár jó és roszt, ez küldi hozzá a termést, az egészség, a vadászszerenese, a méhek stb. szellemeit. Az Uaczilla a menydörgés és vilámlás kormányzója; villámsujtotta embert ott kell eltemetni, hol a villám érte, s villámgyújtotta tüzet nem szabad kioltani.

A tanév végén — a szülőkhöz.

Szatmárnak, a „Kis Athen“-nek tanintézetei az isk. év befejeztével ismét letettek egy alapkövet a nemzeti művelődés nagy épületéhez.

E fontos és a jövő generatio csiráit ép úgy, mint a jelen társadalmat közelről érintő mozzanat alkalmából nem lehet feladatunk a bevégzett munkára minden irányban megtenni bővebb reflexióinkat.

Két dolog az, a mi a jó vagy kedvezőtlen eredmény szemléleténél különös mértékben érdemi meg a szülők figyelmét.

A szülőkhöz egy nagy szava van az iskolának, de meg a társadalomnak is.

Az iskola ma már nem az, a mi csak évtizedekkel előbb is volt. Más alakot öltött, más szervezetet nyert.

A tudományok rohamos fejlődése, főképp reál irányban, érvényesítette jogát a középiskolákban is. Innen van az anyag felhalmazódása, a követelmények fokozása, a mi a tanulók részéről fokozottabb erőfeszítést és lelki éberséget kíván.

Ez az egyik változás. Másrésztől a humanizmus is megkövetelte a magáét. A vessző birodalmát elfoglalta a meggyőződésre czélzó szelid szó uralma. A félelem mozzanatát a nevelésben felváltotta a nemes verseny, az önértetnek szava.

Megszűnt a tanuló tanárától félni. Megszűnt az iskola korlátlan rendőri hatalom lenni.

És ez az új állapot új viszonyt hozott létre az iskola s a szülők közt. Szorosabb, bensőbb lett a viszony. *Megoszlott a felelősség súlya.*

Erősen hangsúlyoznunk kell ezt a változást; mert ez sok, talán feltűnő dolognak — a megfejítő kulcsa. Az iskolának nem egy tanulóval szemben sikertelensége, sok tanuló bukása, elzüllése, az ifjúságnak naponkint növekvő közönye a tagadhatatlanul erőfeszítést követelő kötelesség iránt nagy részt onnan van, mert a munka, a nevelés súlypontja jóformán a családba van áttéve. Innen kell magával hoznia az ifjunak az iskolai siker alapjait: a jóra fogékony szívet, a pusztá szóra engedelmes akaratot, a kötelességszeretetet. Az iskola kétségtelenül ipar-

Az Uasztirdsi-Uaszkörgujt vagy Szent-Györgyöt nagy fehér lovon ábrázolják, ez az emberek protektora, a házi állatok oltalmazója, a gazok üldözője, a legnépszerűbb szellem, kiről számtalan legenda szól.

Tutyre a farkasok, Felvéra a bárányok, Aosztatü a vadállatok, Barasztür a holtak szelleme. Barasztür küldi a holtakat a pokolba (zindon) vagy a paradicsomba (dzeneth), a mily kérlelhetlen a gonoszokkal, olyan jó a tiszta lelkekkel szemben; a paradicsom és pokol közti átjárót Aminon őrzi.

A menny lakói Makhamath, a nap fia; Khemeihán, a hold fia; Kurdalegon a paradicsom kovácsa, ki a holtak lovait patkálja meg.

Szafára, a házi tüzhely szelleme, kire az alvó gyermekeket bizzák, kiknek nyakára amuletként zsákocskába vart vasat, gapajut és mákot akasztanak.

Dzuár = Szent hely; ilyen szent helyek vannak a Kaukázus más népeinél is. E szent helyeken hoztak áldozatokat, tartottak tanácskozásokat. A szent fákra, melyeket levágni nem szabad, a beteg ember ron-

codik mindezen tulajdonokat kifejleszteni az ifjuban, de erre nincs elég ideje s eszköze. A tanuló idejének legnagyobb részét nem az iskolában, hanem otthon tölti. Az iskola egyszerre 56—60 tanulóval foglalkozik, a család, a szülő csak egygyel. A nevelés súlypontja és így a felelősség legnagyobb része is a családban van.

Az új viszonyok új kötelességeket róznak a családra: a szigorubb fegyelmi örködést az ifju erkölcsére, a nagyobb foku ellenőrzést az ifju tanulmányaira, a sürűbb érintkezést a tanárral, a melegebb érdeklődést az iskola iránt.

A szülőkhöz egy nagy szava van a társadalomnak is.

A nemzeti élet három osztálya között az arány ijesztőleg bomlik. Rohamosan terjed a sápadtarezu pauperizmus — szegénység; tuláradó a szellemi proletarizmus (élni alig tudó alsóbbrendű hivatalnoksereg); a jómódu középosztály véstjósólólag fogy és zsugorodik össze.

A nemzet java hangosan követeli: szűnjünk meg már egyszer prókátor-nemzet lenni, s csekélyfizetésű, de czifra nyomoruságu ur hatnámság lidérezfénye után futkosni. Ugyan mivel lehet több egy nagy igényű, de csekély fizetésű, — czifra frakkban pózoló, de otthon koplaló „tekintetes úr“ helyzete egy megelégedett, jó módu, de egyszerű mesteremberénél?

Miért kinlódja át a gyöngye ifju a tudományos pályákra előkészítő iskolák létrájának minden nehéz fokát? Miért emészsze fel a szülő szük fizetését, a csekély, apai vagyont egy kétes jövő esalfa reménye? Talán hogy egy hosszú kinos küzdelemnek 7—800 frtos vagy legfeljebb 1000 frtos sincura legyen — ha lesz — kiizadt bére, a mely reggeltől napestig tartó, asztalnál görnyedő munkában lefolyt élet után is alig emelkedik? Mikor egy praktikus hajlamu, élelmes s gyakorlati kezű és eszű előtt ott áll a félvilág kincse, ha már épen a vagyon, a megélhetés a kitűzött czélpont?

Valóban igen sajnós, hogy a nagy politikában utazó idegen s máshol már lejárt kosmopolitikus eszméket hajhászó kormányzatunk a reális élet követelményeire eddig oly kevés gondot fordított. Sajnos, hogy mig

gyait aggatták, hogy a betegség elmuljon stb. lásd az I. kötet 71. sk. lapjait.

A szvánok hasonlóképen, noha keresztények, a legbabonásabb népek egyike. A nap és hold kultusza máig is megvan náluk. Különösen félnak a szemmegveréstől (megigézéstől), mely ellen botratüzött lókoponyával stb. védekeznek. Megünneplik a mohamedán pénteket, a zsidó szombatot, a keresztény vasárnapot. A nők, ha énekelnek, szájuk elé kendőt tartanak, hogy az ördög éneklés közben testükbe ne vonulhasson stb. stb. lásd az I. kötet 149 sk. lapjait. — Bizony, mindez igen szomorú dolog!

Az első kötetnek második szakaszában a nemes gróf által beszerzett *néprajzi gyűjtemények* soroltatnak fel, gyönyörű fényképek kíséretében. Ilyen gyűjtemények például: a fejre való, ruhaneműek, lábravalók, övek, ékszerek, egyéb járulékok. Továbbá a ház és berendezési tárgyai, különféle edények, butorok, gazdasági eszközök, kősek, hangszerek. Végül fegyverek és lőszerszármok.

* * *

A munka második kötetében, a 323-613. lapig dr. Pósta Béla, a magyar nemzeti

az iskolák államosításának rabló politikáját két kézzel karolja fel, nem gondoskodik arról kellő eréllyel, hogy a nemzeti élet minden ágazatára gyakorlati szakképzett embereket neveljen az ország minden pontján s ez által fentartsa a kenyérkereső osztályok közt azt a szükséges egyensúlyt, melynek ijesztő bomlását naponkint növekedni látjuk.

Iskoláink legnagyobb része, a gymnasiumok, reáliskolák tudományos pályára képesítettek. Gyakorlati alsóbb pályákra képesítő intézeteink alig vannak itt-ott.

Ezért tódul mindenki a gymnasiumokba, nő a szellemi proletariatus s tárul elének az elszomorító látvány, hogy e hajdan „tejjel s mézzel folyó” országban egy nyomoruságos irnoki állásra 50—60 pályázó áhitozik. Ezért törpül el a külföldhöz és erőforrásainkhoz képest mezőgazdaságunk, pang az iparunk. Ezért van ugyyszólván elzárva intelligentiánk elől az a pálya is, a mely pedig még a kis Romániában is ezereknek juttat szép és fényes állást, — a katonai pálya.

Az okos szülő azonban e mostoha viszonyok között is, habár talán némileg nagyobb, de biztosabban kamatozó áldozattal használja fel a meglevő eszközöket tudományos pályára be nem vált fiának boldogítására.

Ott van a budapesti középipartanoda 2—3 évi folyama; ott vannak a nagy nehezen kicsikart katonai nevelőintézetek; ott a fumei tengerészeti akadémia, egy pár felsőbb kereskedelmi gazdasági intézetünk. Az a 2—3 évfolyam egy évben talán többbe kerül, de mindenesetre kevesebbe, mint a gymnasium áterőszakolt 8 évi folyama, a melynek vége sokszor csak — egy Sanyaru Vendelség.

A család, a szülő értse meg az iskola, a társadalom szavát — s szolgálatot tesz önmagának s kötelességet ró le a haza iránt.

Autonomikus mozgalmak egyházmegyénkben.

Szatmár város katolikusai mult szerdán tartották szervezkedő gyűlésüket *Jandrisics* János apát-plebános elnöklete alatt a Czeecil-egylet nagytermében. A nem nagy számban egybegyűltekhez *Jandrisics* J. apát-

muzeum érem- és régiségtárának őre a tudós gróf által beszerzett *archeologiai gyűjtemények* leírását közli négy szakaszban. Nevezetesen 1. elmondja a gyűjtemény osztályozását. 2. Adja az archeologiai gyűjteményt. 3. A gyűjteményt viszonyba hozza a magyarországi leletekhez. 4. Az ethnografiai gyűjtemény archeologiai tanulságait vonja le.

A közleménynek, leírásnak minél alaposabb megértésére nyolezvanót u. n. szövegábra van e második kötetben, a mi egyszerűs mind az olvasást is változatossá teszi.

És ezzel bevégeztem e klasszikus munkának ismertetését. Irhattam volna természetesen még többet is arról, ámde ki lenne képes két, vaskos kötetben foglalni ismeretnek világos, szabatos érdekes közlésére, ha csak az egész tartalmat nem közli. A ki pedig a munka tartalmát óhajtja: vegye kezébe magát e fenségesen ragyogó könyvet!

Egyedüli óhajlásom, hogy segítse meg az Uristen a nemes gróft komolyan feltett szándékának kivitelében, t. i. az ősmagyarok nyomainak hiteles kikutatásában és az adatok összegyűjtésében. Különben eddigi fáradozásaival is erexit sibi monumentum aere perennius!

Dr. **

plebános szólott s előadván a gyűlés ezéjját és fontosságát, felolvastván a szervezeti szabályok ama §§-ait, melyek szerint eljárni kell, kérte a gyűlést, válaszsza meg az ötös bizottságot a választók összeírására, később a választás vezetésére. *Antal* Dániel szavai után, aki azt indítványozta, hogy az előző napi, magán körben tartott értekezlet megállapodásaihoz hiven ne szavazzanak fejünkint, hanem fogadják el az ötös bizottság tagjaiul azokat, kiket előző napon ama magán értekezlet kijelölt, megalakították a bizottságot. Tagjai lettek: *Jandrisics* János apát-plebános, *Nagy* Elek ügyvéd, *Kertészffy* Gábor városi pénztáros, *Komka* Alajos, *Tóth* József segédlelkész. Ezzel a szervező gyűlés véget ért.

Utána *Galba* Lajos, törvényszéki elnök tette meg általános helyeslés között indítványát, hogy t. i. Szatmár város katolikusai *br. Vécsey József* mellett foglaljanak állást, jelöltjökül fogadván el őt a kongresszusi képviselőségre. *Galba* beszédére, melyben élénken és meggyőzőleg esetele az azon érdemeket, melyeket *br. Vécsey* e bizalmi állásra ugy tudományával, mint tapasztaltságával, a kath. ügynek nagy szeretetével és odaadó munkálásával szerzett, a jelölést a gyűlés elfogadta és *br. Vécsey* életével szétoszlott.

*

A vidékről a következő értesítéseket vettük:

Az ungi *alsó esperesi kerület Hehelein K.* prépost elnöklete alatt mult szombaton tartá gyűlését, melyen tizen vettek részt, mindannyian a lelkeskedő papságból. Szavaztak a papi képviselőre s az ötös bizottságra. Ugyanazon napon délután az Ungváron lakó, nem lelkeskedő papok tartották gyűlésüket *Hehelein K.* főesperes elnöklete alatt.

Ung vármegyében nagy a lelkesedés a *Kende* Péter alispán jelöltsége iránt. A plébánosok már mindenütt megkezdték a választók összeírását, néhol már be is fejezték e munkát.

Ugoesa megyében, bár a *Kende* jelöltsége általános jó hatással van, de kath. szempontból (mert csak ilyen szempontból lehet a dolgot bírálni) különösnek tetszik az a mozgalom, melyet a *Perényi Zs. br.* érdekében indítottak. Ugy látszik azonban, hogy ez jelölés csak jámbor óhajtásnak bizonyul, mert újabb értesüléseink is a *Kende* hiveinek számát folytonosan nagyobbodni mondják.

Halmiban a plebániái hívek előkészítő értekezlete, mivel a 24-ére összehívott gyűlés az égetően szorgos mezei munka miatt eredménytelen maradt, 27-én lön megtartva. E népes értekezleten az ötös bizottságba a következő urak választattak be: *Benyovszky* Aladár földbirtokos, a tiszántúli járás főszolgabírája, *Halassy* Szerenes földbirtokos, id. *Kunfalvy* József földbirtokos, egyházi főgondnok, *Liptay* Béla kör- és vasuti orvos, *Merza* József kereskedő. Ez urak a bizalmat nagy szíveséggel és készségesen elfogadván, maguk között elnökké *Benyovszky* Aladár, jegyző, é pedig *Merza* József urakat választották meg.

Nagy-Károlyból azt jelenti rendes tudósítónk, hogy a szervezkedő gyűlést *Palcz* Ernő plebános egybehívására tegnap tartották a katolikusok. A érdeklődés nem volt nagy; a mi van is, az sem örömet keltő. Sok titkos és nem titkos ellensége van ott az autonomiának.

* * *

Lapunk zártakor vesszük a következő nyilatkozatot:

Nyilatkozat.

A „*Heti Szemle*” legközelebbi számában, az autonomiai választási mozgalmakról és képviselőjelöltekről szóló cikkben a *Br. Vécsey* József mellett az én nevem is megemlítetvén, kötelességemnek tartom kijelenteni, miszerint én eddig minden téren mindig a *br. Vécsey* József vezérlete és zászlója alatt működtem, neki mindenben feltétlen hiva vagyok, iránta mindenkor hálás tisztelettel viseltetem és nem lehet eshetőség, hogy én ő vele bármi téren vagy időben szemben álljak, vagy éppen vetélytársa lehessenek.

Hanem inkább magam tűzöm ki a zászlót, hogy a körül hitsorsosaimmal tömörülve megválasszuk lelkesedéssel és mint őt megilleti, egyhangulag az országosan tisztelt férfit, az igaz katolikus hazafit, egyházmegyénk legjelesebb és legérdemesebb világi tagját: *Br. Vécsey* Józsefet, hogy aztán az autonomikus gyűlésen hitünk és Egyházunk melletti buzgó törekvései és küzdelmei folytán büszkélkedhessünk képviseltetésünkkel.

Homok, jun. 25. 1897.

Kovács Eduárd s. k.

Helyi hírek.

Lapunk szerkesztőjét két havi szabadság-ideje alatt *dr. Wolkenberg* Alajos főmunkatársunk fogja helyettesíteni.

Jézus Szive búcsuünnep Szatmáron.

Már évek óta állandóan nagy ünnepélyességgel és odaadó buzgóságtól kísérve tolylik le Szatmáron a sz. triduum, melyet a katolikusok Jézus sz. Szive imádásának és megkerelésének szoktak szentelni évenként. Az ideit a szokottnál is emlékezetesebbé fogja tenni ugy a katolikusok szép számmal való részvétele, kik mult pénteken, szombaton és vasárnap annyi buzgósággal keresték fel a Kálváriát s járultak a sz. gyónáshoz és a isteni Sziv szeretetének csodálandó kegyelmeihez a sz. áldozásban, mint és különösen a jezsuita atyák fáradhatatlan tevékenysége a Kálvária-templomnak és környékének szobrokkal, virágokkal való ünnepies feldisítésében és apostoli buzgósága a résztvevő hívek lelki gondozásában. Valóságos oázisként tűnt fel e napokban Kálvária, hol a jelen sivársága, a hitetlen élet szomorú jelenségei ellen annyi vigasztaló, bátorító szót hallottak, annyi lelkesedett buzgóságnak lettek részeseivé a katolikusok. E szünkbe jutott a szerencsétlen XVI. Lajos francia király s jámbor neje *Mária* Anna, kiknek egy nagy nemzet büneiért kelle vérpadra menniök, s akiket utolsó óraikra a sz. Sziv tisztelete erősítgetett s az a fogadás, hogy ha életben maradnak, megdicsőítik Jézus sz. Szivét nagy birodalmukban, ha pedig elvesznek, nemzetükkel hajtadják végre az Istenhez való visszatérést Jézus sz. Szivének tisztelete által. És ugy lett! Ők maguk elveszték, de a francia nemzet e század mesgyójén akkor kezd újra nagy lenni, mikor Jézus szive imádására a párisi Montmartre-hegyen templomot épített, melyhez

előbb filléreiből járul buzgón, utóbb pedig imádságaival és a megkérlelés bünbánati cselekedeteivel. A magyar társadalom sem nélkülözheti azt a nagy szeretetet és gondviselő erőt, mely Jézus sz. szívében és az Oltáriszentségben letéve van. Nem, különösen napjainkban. Azért adott annyi örömet mindnyájunknak az idei Jézus sz. Szíve ünnepének fennsleges megtartása. Az ünnepi istentisztelet megtartása következő rendben történt: pénteken az ünnepélyes misét dr. Kádár A. kanonok, esti 6 órakor a predikációt P. Bóta Ernő, szombaton a sz. misét Alben Mátyás, pápai kamarás, a sz. beszédet P. Tamás János, vasárnapon az ünnepélyes misét dr. Binder András, papneveldei lelkiigazgató tartották. Vasárnap reggel a sz. mise a sz. sir előtt felállított, igen esinos sátor alatt volt, ennek végeztével pedig ájtatos énekek mellett ünnepélyes körmenet volt a stációképek körül, melyet püspök Ó méltósága tartott. Körmenet után püspök Ó méltósága lelkes főpásztori szavakat intézett az összesereglett hívekhez a sz. Szív tiszteletének, eredetéről, áldásairól s annak módjáról, majd pedig Jézus sz. Szívnek nyilvános megkérlelése után a szatmári egyházmegyét, miként ezt püspöksége első évében s azután is tette, a sz. Szívnek ajánlotta föl. Délelőtt 11 órakor újra sz. beszéd volt, melyet német nyelven P. Tamás, d. u. 4 órakor újra sz. beszéd, melyet P. Bóta mondott. Az összes ténykedéseket és az ünnepet nagyon emelték a konviktusi növendékek kitűnően előadott egyházi énekei.

Egyházi kinevezés. Teljesen hiteles helyről veszszük azt a hirt, hogy ő felsége a király a szatmári káptalan tagjainak fokozatos előléptetését helyben hagyván, a megüresedő iskolás-kanonokságra Hámon József tiszteletbeli kanonokot nevezte ki. Örömmel veszszük e hirt, mert ez a királyi kitüntetés emlékeztetünkbe hozza azt a hosszú, fáradhatatlan és széleskörű tevékenységet, melyet Hámon kanonok a szatmári egyházmegye szolgálatában 35 éven át kifejtett. Volt főgymnasiun tanár, majd theologiai tanár 25 éven keresztül. Mint a papnevelde igazgatója ennek anyagi ügyeit hozta rendbe, mint az apácák vagyonának immár 23 év óta igazgatója a zárda válságos ügyeit vitte kitarító munkával a legjobb fejlődésre. Építkezéseknél, az egyházmegyének fontosabb anyagi és más ügyeiben, csak a legutóbbi időben is az alapítványi pénztár kezelésénél a gondnoki és a püspöki javak direktori állásának szakavatott betöltése által, sohasem hiányozhatott a Hámon József tanácsa és odaadó munkája. Épen azért ezt a kinevezést mindenki, ki őt és érdemeit igazán ismeri, örömmel fogja fogadni. Ez örömben osztozunk mi is és az új kanonokot tisztelettel üdvözljük.

Schlauch bibornok a Széchenyi Társulathoz. Tudvalevőleg Schlauch bibornok volt az, aki hazafias szellemtől áthatva annak idején legtöbbet fáradozott a Széchenyi-Társulat megalapításán ékesen szóló beszédekkel, 1000 frtos alapítvánnyal. Ugyancsak ő volt, ki tekintélyével a kibontott zásztó alá toborzá Szatmárvármegye kitűnőseit, a szatmári káptalan tagjait, kik e hazafias célra mint alapító tagok százakkal járultak. Mikor most a bibornok aranymiséjét tartotta, a Széchenyi társulat nagyérdemű igazgatója, Kováts Eduárd, ki a társulat munkáinak már a megalapításkor széleskörű tevékenységet szentelt, levélben üdvözölte Schlauchot, a

társulat háláját tolmácsolván neki. Schlauch bibornok a Széchenyi-társulat ezen üdvözlőre következő választ küldötte:

Nagyságos Kováts Eduárd kir. tanácsos urnak, a Széchenyi-Társulat igazgatójának Szatmár.

Nagyságos kir. Tanácsos Igazgató Ur! Midőn a jó Isten áldó kegyelméből a mult hónapban a Mindenhatónak bemutatott aranymisém alkalmából a szatmármegyei Széchenyi-Társulat választmányának f. évi első tavaszi gyűléséből küldött elismerő szives üdvözlőért, kedves visszaemlékezéseért s jókívánságáért a m. t. Választmányának s Nagyságodnak szívem egész melegével nyilvánítom őszinte köszönetemet: megvallom, magam is kedves emlékezések közt állok, mert valóban jól esik visszagondolnom arra, hogy a Széchenyi-Társulatnak, magyar nemzeti kulturánk ezen hazafias missióját nemesen, nagy áldásokat árasztva s hazafiai érdemeket szerevezve betöltő szelid harciosa életre szolításában, megalkotásában s vezetésében tevékeny részt vettem én is abban az időben, midőn az ily magyar közművelődési társadalmi tevékenység meglehetősen töretlen utakon volt kénytelen haladni úgy, hogy a Nagyságod böles vezetése alatt álló jelen Széchenyi-Társulatnak bizonyos uttörő szerepe is volt.

És azt kívánom a jó Istentől, hogy érjen el a nemes társulat nemzeti kulturális hivatásának teljesítésében még szebb s nem hervadó virágzást annál, mit együtt működésünk idejéből a társulat hazafias multja felmutat.

Kitűnő tisztelettel s hazafias üdvözléssel Nagy-Váradon, 1897. június 16.

Schlauch Lőrincz
bibornok, váradai püspök.

— **A kir. kath. főgymnasiumban** az év záró Te Deum tegnap volt. A templomban tartott hálaadó sz. mise után, melyet dr. Fecstel J. mondott, a gymnasiumban Rátkovszki Pál igazgató tartott az ifjakhoz gondolatokban és a szerető érzés megnyilatkozásaiiban gazdag beszédet, mely után a bizonyítványokat osztották ki. Vettük mi is köszönettel a főgymnasium ez évi Értesítőjét és mivel olvasóink, kiknek kezéhez az értesítő nem jut el, bizonyára jó néven veszik, ha a szatmári hírneves főgymnasiumról olvashatnak, következőkben ismertetjük a kitűnően megszerkesztett Értesítőt. Dr. Fodor Gyula tanár ír annak élén párbeszéd, értekezést „Beszélgetés a színházról” cím a att. Jól esik ez értekezést olvasnunk, melyben a szerző szavának, tollának könnyedségével, finomságával, itt-ott az elevenig ható gunynyal, de teljes meggyőződéssel száll szembe a társadalomnak megrontott színházi izlésével. S hogy ezt egy mélyen gondolkozó s az ifjuság erkölcsi javáért lelkesedő tanár teszi, egyik kerkérdésről értekezvén, ez bizonyára nem fogja eltéveszteni hatását. — A tanári karnak ez idén 22 tagja volt, 9 pap, 13 világi, kik közül sokan tevékeny szerepet vittek a társadalom életében és irodalmilag is működtek. Felvétellett az intézetbe 426 tanuló, év végén osztályzatot nyert 401, kik közül 271 róm. kath., 48 gör. kath. 19 ref., 63 izraelita. Az évvégei osztályzat eredménye, hogy az ifjak közül 80-20% felsőbb osztályba léphet, 19-80% megbukott. A három alsó osztály párhuzamos volt, a VII. osztályban egészségtant is tanultak most első ízben. Az egészségi állapot nem volt kielégítő, több halálozás történt az erkölcsi viselet általában jónak van minősítve. Az ifjak vallásos

életéről szóló jelentés nagy dicséretére válik az intézet tanárkarának. Az ifjak körében „Gyorsirókkör” és „Kazinczy-Önképzőkör” működött haszonnal. Ösztöndíjas volt 13 tanuló, jutalmakban, pénzbeli segélyezésekben magánosoktól és a szatmáregyházmegyei alapítványi pénztárból sokan részesültek és nagy azon tanulók száma, kik a b. e. Hám püspök alapította konviktusban, az Irsik-intézetben és tápintézetben kaptak ingyen elátást. Az összes segélyezések összege pénzértékben 13. 695 frt.

A zárdai polg. isk. tanítónóképző intézetben — mint már jeleztük — ez idén volt képesítő vizsgálat első ízben. A vizsgálatra, melynek szóbeli része f. hó 25., 26 és 28-án lett megtartva, 19-en jelentkeztek és mindannyian vizsgálatra bocsáttattak. Az eredmény az, hogy 17-en jeles fokozattal, ketten pedig jó általános osztályzattal lettek képesítve polgárisk. tanítónóké. A valóban jeles eredmény fölött, melyek pusztá szemlélése is a legnagyobb dicséret mind az intézet igazgatóságára és tanári karára, mint pedig a jeles készültsgű tanítónókra, úgy a vizsgálatok elnöke, mint a tanfelügyelő és miniszteri biztosok legnagyobb elismerésüknek és megelégedésüknek adtak kifejezést.

A városi óvó-egyesület f. hó 27-én tartotta évi rendes közgyűlését dr. Keszler Ferencz, pápai praelatus s apát-kanonok ő méltósága elnöklete alatt, a ki az ovoda szép multját és nemes hivatását kifejező, eszmékben dús beszéddel nyitá meg a gyűlést. A lelkesen megéljenezett elnöki megnyitó után Rácz István ev. ref. lelkész, gondnok terjeszté elő évi jelentését, vázolván az ovoda szellemi és anyagi állapotát. Örömmel értesült ebből a közgyűlés, hogy az ovodába járó gyermekek száma évről-évre gyarapodik, úgy hogy a jelen helyiség kiépítése mulhatatlanná vált. A város el is fogadá már a jelen helyiség kiépítésének tervét s az most van költségvetésével együtt a magas kormány előtt jóváhagyás végett. A szokásos pénztári számvizsgáló jelentések után, melyeket a közgyűlés helyesléssel fogadott, a közgyűlés az ügybuzgó tisztikarnak meleg köszönetét fejezé ki s őket egyhangú lelkesedéssel fölkeré tisztók további viselésére. Csak Tanczy Gyula jegyző helye lesz betöltendő, ki három évi buzgó működése után elfoglaltsága miatt tiszte alól magát fölmentetni kéré.

Gyászhir. Jézus, Mária, József, Paulai szent Vince! Tetszett a Mindenhatónak szeretett nővérüket Tauber Barbarát életének 56-ik évében a paulai szent Vinczéről nevezett irgalmas nénék társaságából a szentségek buzgó felvétele után jun. 29-én kiszólítani, miután szent hivatásában Istennek 18 évig hűségesen szolgált. Nyugodjék békében! A temetés ma délután 5 órakor lesz.

A helybeli dalárda f. hó 26-án egy minden tekintetben fényesen sikerült dal-és tánczestély adott a Czeczil egylet nagytermében. A műsor tartalmasan volt összeállítva s a következő számokból állott 1., „Fohász,” férfikar orgona és zongora kísérettel Hubertől. 2. Eredeti népdalok. 3. Postludium Riecktől. Orgonaverseny. 4. „Éji varázs” Storechtól. Férfi kar. 5. Népdal egyveleg. Férfikarra átirta Méder Mihály. 6. „Király induló.” Férfikar zenekar kísérettel, Hubertől. A műsor illetően összeállítása is mutatja, hogy a derék dalárda mint iparkodik művelzetet nyújtani a közönségnek, s haladásában nemes ambíció vezérli. Az 1. — 5. sorszám alatti férfikarokat a dalárda teljes

praecisítással adta elő. Nagy tetszést aratott Vajay J. és Ruprecht A. duettje, valamint Lipóczky szép bariton soloja. Méder M., a dalegylet lankadatlan buzgalmu karmestere művészi orgonajátékát élénken megtapsolták. Az 5. számot Bunkó Vincze zenekara kísérte; a kíséret lelkes volt, bár nagyon meglátszott, hogy a zenekar nincsen az ilyen feladathoz szokva, aztán a szükséges hangszeresek sem voltak mind meg. Az összes előadott számokat élénk tetszés kísérte a közönség részéről. Az estély óriási látogatottsága bizonyítást tesz arról, hogy a dalárda törekvését a közönség lelkesen méltányolja; a sikerben része van a Czeecil egylet hangverseny-termének is, melynek pompás akusztikája nagyban elősegítette a művészileg előadott darabok hatását. Emelte az estély fényét Őméltóságának a püspöknek jelenléte. Előadás után a nagyszámu közönség a Czeecil egylet kertjében helyezkedett el. A fiatalok vidám táncmultságának csak a késő éjjeli idő vetett véget.

— **A Széchenyi-Társulat** igazgató tanácsa tegnap Ber. Kováts Eduárd kir. tanácsos igazgató elnöke alatt gyűlést tartott, melynek fő tárgya az igazgató jelentése volt a társulat állapotáról s ez ideig kifejtett működéséről. A jelentés szerint az évben a következő ovodák és menhelyek vannak működésben: a nkárolyi járásban 16, a nbányaiban 2, a mátészalkaiban 19, a színerváraljaiban 1, az erdődiben 9, a csengeriben 8, a fehérgyarmatiban 10, a szatmáriban 6, a nagysomkutiban 3, összesen 75. Megszűnt a paposi, kis-naményi, császlói, — de helyökbe ujonnan állított 2 községben. A 75 helyre 118 nő folyamodott a már alkalmazottakkal együtt. Habár az ovodák s menhelyek számát tekintve az országban első helyen áll megyénk, mégis sajnós, hogy éppen nagyobb lakosságu községeinkben mutatkozik közöny újabb felállítására, amint az igazgatói jelentés gondos statisztikai adatokkal mutatá ki. A választmány meleg köszönetét es elismerését fejezte ki az igazgatónak nagyérdemű s önzetlen fáradozásaiért, mire több folyó ügy elintézése után a gyűlés véget ért.

— **A papnövendékek** Te Deuma mult vasárnap volt a székesegyházban a 9 órai szent misén, melyet dr. Keszler Ferencz praelatus kanonok, a hittani intézet igazgatója mondott. Utánna a papnövendében a classificatio lett felolvasva. Jutalmi díjakban 12 növendék részesült. A jövő isk. megkezdésére szept. 2-án fognak a növendékpapok megjelenni. A IV. évet végzettek közül négyet áldozópappá, egyet alszerpappá szentel föl e napokban püspök ő méltósága.

— **A Jézustársasági atyák** vezetése alatt álló püspöki Konviktusban „évváró ünnepség“ volt tegnapelőtt délután 1/2 6 órakor, melyen püspök ő méltósága, a káptalan több tagja, szülők és főgymnasiumi tanárok, valamint számos városi vendégek jelentek meg. Hogy a dolognak érdeméről beszéljünk, kitűnő tulajdonságuk az a jezsuiták által vezetett intézeteknek hogy — miként püspök ő méltósága is olyan atyailag fejezte ki záróbeszédében — ezekben nemcsak tanítanak, de nevelnek is és a tudományosság mellett egyenjogu javául a művelt embernek a szivnemességet, a jellemesség és szeplőtelen erkölcs egy élet boldogságát termő kincseit igyekeznek átadni az ifju lelkeknek. Nohát ennek a nevelésnek egészen kitűnő eszköze az, hogy egyetlen az ifjak életében fontosabb pillanatot sem hagynak mélyebb behatások nélkül és hogy a nemesre törekvő ifjakat mindig érdemük szerint jutalmazták, de gazdagon az által, hogy nem a kapzsisághoz,

élelmességhez vagy más gyöngességhez szólnak, hanem a becsületérzés, kötelességtudás és öntudat érzéseikhez. A nevelésnek eme sarkalatos elveit láttuk érvényesülni, a tegnapelőtti ünnepségen, melyen nevelők és tanítók iránt énekekben édes hangokon, beszédekben komolysággal adtak kifejezést az ifjak annál nagyobb örömeinek sejtítésére, melyekre sokan közülök becses ajándékokkal, sokan dicsérettel, mindannyian bölcs tanítással és tanácsokkal, püspök ő méltóságának áldásával lettek elbocsátva.

— **Nyilatkozat.** A helyi lapok irántam való meleg rokonszenvvel azt a hirt hozták, hogy a kath. Legény-Egyesület elnökségéről lemondottam. A dolog nem így van. Miután nem lehetek „örökös“ legény-egyleti elnök, természetesen gondoskodnom kell, hogy legyen kész utódom, ki a megkezdett művet folytassa. És mert akadtam olyan fiatal papra, a kinek nemcsak tehetsége, de kedve is van az iparos ifjak vezetésére, én bizony megragadtam az alkalmat és fiatal barátomat igyekszem bevezetni mindazon irányu tevékenységbe, mivel a 10 év óta fenálló egyület továbbra is fentartatom. És mikor meggyőződtem, hogy az én elnökjelöltem „felszabadítható,“ akkor kérni fogom ő méltóságát, hogy engem kegyeskedjék *felmenteni* és társamat *végleg kinevezni*. Szatmár, 1897. június 30. Bodnár Gáspár.

A birmai bélpoklosok kórházának építésére a következő adományok gyűltek be:

Püspök ur ő méltóságától	10	frt.
A főtiszt. székeskáptalantól	30	„
Több kebelbeli paptól	14	„ 60 kr.
Az egyházmegyéből s egyes gyűjtőktől	87	„ 85 „
Összesen:	142	frt 45 kr.

A kir. kath. főgymnasiumban 23. és 24.-én folyt le az érettségi vizsgálatok szóbeli része **Szieber** Edő tankerületi főigazgató elnöke alatt. A vizsgálat eredménye, hogy az arra bocsátott 17 tanuló közül jelesen érettnak nyilvánított három: Mandelbaum Jenő, Pászkan Mihály és Varga József papnövendék, jól kilencz, egyszerűen érettnak pedig öt. A Jandrisics J. nevére tett alapítvány kamatát ez évben Varga József papnövendék nyerte el, mint a ki a történelem tanulásában a legkiválóbb eredményt mutatta. Az eredmény kihirdetése után Szieber főigazgató beszédet intézett az éretteknek nyilvánított ifjakhoz, kiknek háláját a főigazgató és tanári kar iránt Vereby Antal tolmácsolta. Este az ifjuság tanárainak tiszteletére bankettet rendezett a Társaskör teremben.

Postai hirdetés. Szatmár-Németi szab. kir. városhoz tartozó Szatmári hegyen „Szatmár-Hegy“ elnevezéssel 1897. év július hó 1-én postahivatal lép életbe, mely postai összeköttetését naponkint közlekedő egyfogatu kocsiküldönczjárat útján az erdődi posta hivataltól nyeri, teljes felvételi és leadási szolgálatot teljesít és megnyitása napjától kezdve mint a postatakarékpénztár közvetítő hivatala is működik. A postahivatal kézbesítési kerületébe csupán Szatmár-Hegy telep osztatik be. Nagyvárad 1897.-évi június 24-én. A kir. posta és távirtda igazgatóság.

Reinel Vilmos, Kassára kinevezett törzsvorost pénteken este bucsuztatták el hűség vadásztársai a Társaskörben. Ludmann Gyula ezredes és Sebők Antal, honvéd főorvos vettek érzékeny bucsut ugy a maguk, mint egész Szatmár város társadalmának nevében, melynek olyan kiváló és kedvelt alakja volt Reinel, a távozótól. A törzsvorvos szombaton utazott el városunkból.

A szatmári kir. kath. főgymnasium utazási alapjára adakoztak ujabban (VI. közlés): dr. Lengyel Márton 50 koronát, Lengyel István (Szilágy-Kraszna) 10 koronát. Fogadják ez uton is az intézet háláját jólelkü adományukért.

Az ev. ref. főgymnasiumban az érettségi szóbeli vizsgálat 25. és 26.-án lett megtartva. Jelentkezett 18 tanuló, kik közül 4 jelesen, 4 jól, 9 egyszerűen érettnak ítéltetett; egy tanuló szeptemberre pótvizsgálatra lett utasítva.

A kir. kath. főgymnasiumban ez idén érettségi vizsgálatot tett ifjak avval az írásba foglalt kedves ígérettel váltak el egymástól, hogy 10 év multán városunkban ismét összejönnek baráti viszonyuk erősítésére és az iskolai kellemes emlékek felújítására. Az összejövetel intézésére Ratkovszki Pál igazgatót, Radlinszki, Jaskovics, dr. Fechtel és Krompaszki tanárokat kérték fel, ügyeik vezetésével pedig Brüder Albert, Mandelbaum Jenő és Neuwirth Alfréd társaikat bízták meg.

— **A halászlászi társaság** megalakítása ügyében, mely a Szamos folyó halállományának szakszerű kezelését célozza, július 3-án közgyűlés lesz itt Szatmáron. A jogügyi szakosztály be fogja ezen jelenteni, hogy Szatmár városa nem lép be e társulatba, hanem halászlászi jogát továbbra is önállólag fogja kezelni.

Gyilkosság és öngyilkosság. Szomorú az eset és nincs tanulságok nélkül. A kereskedő ifjak körének volt szolgája, Nyikoran András, kit hűtlen pénzkezelés miatt állásából elbocsátottak, mult szombaton, még a Vécsey-házban levő szolgálai lakásán szíven lötte feleségét, aztán magát. Közösen szánták el magukat e végzetes tette s mint hátrahagyott levelükben írják, gyermekeiknek is ez lett volna sorsuk, ha velök vannak. Természetes dolog, hogy e szomorú dologban is a megfogyatkozott erkölcsi erőt látjuk, de másrészt esodálkoznunk kell a felett, hogy a kereskedő ifjak köre „nagyobb mennyiségű“ pénzt biz szolgájára. Ez ugyan évek óta szokásos, de nem rendes dolog. A szegény emberrel, kinek mert vagyona nincs, becsülete az egyetlen java, ugy kell bánni, hogy ez a becsület súlyos kísértésnek kitéve ne legyen. Ha — amint tények igazolják — a nem szegény emberek is hűtlenül bánhatnak itt-ott a rájuk bizott pénzzel, annál bizonyosabb, hogy a szegény emberre értékeket és sok pénzt bizni nem szabad. A most történt eset igazságot ad nekünk.

Hazafias adomány. A Széchenyi-Társulat a helybeli kir. kath. és ev. ref. főgymnasiumnak két igen szép Széchenyi-mellszobrot ajándékozott.

Az EMKE javára július 24-én táncestélyt fog rendezni a szatmármegyei fiatalok itt nálunk. Az estély rendezésén, mely fényesen igérkezik és már előre is sokak érdeklődését keltette fel. dr. Böszörményi Emil, mint elnök, Szilágyi Tihamér, mint háznagy, Vásárhelyi Barna, mint pénztáros és nagyobb bizottság működik. Belépti díj személyenkint 2 frt. Kezdeté esti 9 órakor.

Dankó Pista ad hangversenyeket tegnap-tól kedve a Károlyi-ház vendéglőjében. A tegnapi előadáson elég szép publikum volt jelen, élvezettel hallgatva a Dankó Pista legszebb nótáit, melyeket zenekísérettel mellett a szerző társulatának tagjai: Kósa, Gálfalvi Irén, a magy. kir. operaház tagjai és Barna Rózsa énekeltek. Ugy tudjuk, még három előadást fog tartani, melyekre felhívjuk a közönség figyelmét.

A vasuti bizottság f. hó 22 én tartott ülésben tárgyalta ifj. Bőszörményi Sándor kérvényét, melyben 25 ezer frt. újabb hozzájárulást kér, mely ha megadatik és a kormánysegély is biztosítva lesz, a vasutat egy hegy, mint Borhid felé és a városban kiépíti. A bizottság az újabb hozzájárulás megadását nem helyesli. Érdekességet az ülésnek az kölesönzött, hogy azon megjelent Neuschloss Emil vállalkozó is, a ki írásban és szóval ígérte, hogy ő a 95 ezer frt. hozzájárulás mellett a hegyi vasutat kiépíteni kész, mely esetre a város egyebet adni nem tartozik, s azonfelül az elsőbbségi részvényekből várható nyereség felére is igénye lesz. A vasutat f. év november 1-ig 12 kilométerig, a jövő évi május 1-ig pedig egész a nagy-somkúti vonalig elkészíti. Ugyanezen vonal kiépítésére ifj. Bőszörményi Sándor is vállalkozik, e felett azonban a bizottság most nem határozott.

Vidék.

Nagy-Károly június 28.

Mennyibe kerül a hadgyakorlat? A július hóban 15 napig tartandó lovassági hadgyakorlat alkalmával szükségeltetik naponként 1000 db. 840 grammos kenyér, 1150 porció 4200 grammos zab, ugyanannyi porció 3400 grammos széna. Összesen tehát 15000 kenyeret fogyaszt el a katonaság a pékek nagy öröme, és vagy 20--22 mázsa must. Eddig is rossz must kapott a község a kaszárnya miatt, hát még ezennel! A lovak fogyasztása e félhónap alatt 51 mázsa széna és 63 m. zab.

Hegedűs József, volt nagykárolyi polgármester és régebben függetlenségi képviselő szívszélhűdésben elhalt; 83 évet élt s legutóljára a megyei levéltárban foglalkozkodott.

Halmi társulata 30 tagjával a régi kaszinó nyári színházában tartja előadásait; gyöngye társulat biz a, de hát melyik jó társulat jönne Károlyba a holt szezonra.

Vágják a Somost! Nagy-Károly városának egyetlen dísz és üdülő helye, a Somos erdő nagy szomorúságunkra ugyancsak ritkul. Kár ezért a szép erdőért, melynek a város kedvező egészségi viszonyait köszöni. Nélküle valóságos bacillus és járványfészkek lesz N-Károly. Okos emberek ültették ezt az erdőt a város közvetlen szomszédságában, kik a lakosság javát szívükön viselték. Áldott legyen ezért emlékük!

Évzáró ünnepek. Az apáczák elemi leányiskolájában vasárnap délelőtt tartották az évzáró vizsgálatot 25, mondó huszonöt (!!) pontu programmal, mely minden érdekessége mellett is fűszertott a nagy melegben s a zsúfolt teremben. Igen tetszett a melodráma, a leánykák ének-kara (Abt dala, Dal a nőnek), Kinál Margit zongora és Sternberg Anna czimbalomjátéka. A táncz elmaradhatott volna. Tavaly is meg-

mondtuk, hogy nem elemi iskolai ünnepélyre való az. A polgári leányiskola vasárnap délután a gymn. tornateremben tartotta záró vizsgálatát. Általában gyöngébb volt, de egyes pontok tetszést arattak, különösen *Haydn*: Gyermek szimfoniája, mely igazán pompás darab vala. Hasonlóan *Verdinek* Ernaniája, melyet Bródi Bethánia zongorán játszott nagy precizitással, sok érzéssel. Bántó volt a fiuk lármás éljenzése, melyről tenni lehetne.

Hazánk.

† **Lőnhart Ferencz**, az erdélyi egyházmegye püspöke f. hó 28 án meghalt 78 éves korában. Régtóta betegeskedett, az utóbbi időben pedig már el nem hagyhatta ágyát. Ezért vált szükségessé az is, hogy koadjutort nevezzenek ki melléje, a mi meg is történt gr. Mailáth Gusztáv személyében. A megboldogult püspök Erdélyben született, iskoláit Kolozsváron, majd Bécsben végezte. 1864-ben kolozsvári plebános lett, 1882-ben pedig erdélyi püspök. Atyai jó szívről, a szegények szeretetéről és szigorú kötelességtudásáról volt országszerte ismeretes. Nyugodjék békében!

A szatmári kir. kath. főgymnasium **tápitészeténél** egy konyha, kámera s három szobából álló **földszintes épület emelése** vált szükségessé.

A munkával a **legelőbb ajánlatot** tevő fog megbízatni.

A föltételek megtudhatók a **kath. főgymnasium igazgatójától** naponként reggeli 9 órától 12 óráig.

Ajánlatot lehet tenni folyó évi július 7-ig.

Ugyancsak a kath. főgymnasiumnál több ócska, de jó karban lévő iskola-pad eladó.

Szatmár, 1897. június 30.

Az igazgatóság.

Legujabb!

Jenkószky Sándor, Ung-megye pälőcei orgonista s orgonakészítő, felvállal új, egyszerű vagy pedálos

orgona készitést,

valamint a rozzantak javítását esetleg átalakítását — lelkiismeretes jótállás mellett.

Irodalom.

Szíves tudomásul! Földrajzom negyedik kötete, mely Ázsiát sok képpel és melléklettel tárgyalja, épen most hagyta el a sajtót. A kik tehát e művet (1300 l.) birni kívánják, forduljanak *Nagybecskerekre* Pleitz Pál nyomdájához. A megrendelésnél kiteendő, kötött vagy kötetlen példányt küldjön-e? *Dr. Czirbusz Géza.*

Szerkesztői üzenet.

Halmi. Késve érkezett, de a legjavát azért felhasználtuk. Kérjük gyakrabban.

M. J. M.-Sziget. Teljesen rendben 1897. végéig.

N. T. Nines olyan jó dolog, melynek jó hasznát előbb vagy utóbb ne tudnók venni.

Idealistának. Helyben. Mi kevésbbé vagyunk idealisták és realitásunkat avval mutatjuk meg, hogy megkérdezzük beces nevét. Addig nem válaszolunk, mig ezt nem tudjuk.

B. J. Rákospalota. 1898. végéig rendben van.

Magyarország legrégebb
egyházi szerek és zászlók
gyára.

Oberbauer Alajos
utóda

József főherczeg cs. és kir. fensége és Klotild főherczegasszony ó cs. és kir. fensége udvari szállítója.

Gyár és raktár:

BUDAPEST,

Váci-utca 14. szám.

Alapított 1863-ban.

Ötször kitüntetve

Ajánlja:

miseruha és egyházi szerelvényekből dusan felszerelt nagy raktárát, mely bővelkedik **góth-, román és renaissance-stylü ruhákban**, valamint **pontifikáló szerekben**,

Egyházi és egyleti zászlókban, érc- és faárukban stb

Árjegyzékek és költségtervezetek díj- és bérmentesen küldetnek.

Oltáregyleti szállító

ROYAL NAGY SZÁLLODA.

Budapest, Erzsébet-körut.

A fő- és székváros legszebb s legnagyobb szállodája.

Szobák 2 frttól feljebb villamvilágítással és szolgálattal.

Igen tisztelt

J. B. Purger Ur!

Gröden (Tirol.)

Az öntől igen jutányos és a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett vásárolt — fából faragott — gyönyörű lourdesi Sz. Mária szobrot teljes épségben kaptuk meg. Örömmel nyilatkozatom ki, miszerint annak szépsége, kedvessége, valamint a legkényesebb izlést is kielégítő művészi kivitele, mindnyájunkat a könyekig meghatott és boldogoknak tartjuk magunkat, hogy ezen szép és kedves remek szobornak birtokába jutottunk.

Fogadja hálás köszönetünket azért, hogy oly jutányosan és kedvező fizetési feltételek mellett volt szives adni. Együttal felhatalmazom, hogy ezen nyilatkozatomat, melyet lelkiismeretem sugallt, bármikor és bárhol felhasználhassa.

Halmi, (Ugoesa m.) 1897. ápril 8.

ÉDER EDE,
plebános.

**Törlesztéses
jelzálogkölcsonök!**
A szatmárvármegyei
takarékpénztár r. t.

felvette üzletágai közé:

olcsó törlesztéses jelzálogkölcsonök

engedélyezéseit is, első helyen való bekebelezéssel az ingatlan fele értékéig, 500 frttól bármely összegig 15-től 50 évig terjedhető időre és pedig félelvi egyenletes törlesztés mellett, a mely törlesztésben tőke és kamat együttesen nem lesz oly magas, mint az eddig szokásos váltókamat egymaga.

A feltételek felől, valamint az ingatlant esetleg már előzetesen terhelő egy vagy több kölcsön előnyös konvertálását illetőleg készségesen nyújtunk felvilágosítást, s megjegyezzük, hogy az olcsóbb kamatlábra konvertálandó jelzálogi kölcsönök a kinstártól.

illetékmentességet

élveznek.

A jelzálogkölcson iránti kérelemhez csatolandó:

1. Hiteles telekkönyvi kivonat.
2. Kataszteri birtokiv.
3. Adókönyv.
4. Házaknál a tüzbiztosítási kötvény és
5. Lehetőleg helyszini rajz.

A Szatmárvármegyei takarékpénztár részvénytársaság.

Saját készítményü fehérenemüim az ezredéves orsz. kiállításon éremmel kitüntetve.

A tavaszi idény alkalmából van szerencsém Szatmárváros és vidéke n. é. közönségének tudomására adni, hogy a legújabb divatu **női ruhakelmék** s a hozzá megfelelő **diszítések** nagyválasztékban érkeztek raktáramra; ugyszinte állandó nagy választék van a valódi szepességi lenvásznak és damaszt asztal és ágynemüekből, valamint

KÉSZ

FEHÉRNEMÜEK

minden kivitelben ugy hölgyek, mint urak részére s kelengyékhez **kész himzett ágygarnitúrák** szinte nagy választékban vannak.

Továbbá **férfi kalapok, keztük, nap- és esernyők, függönyök, ág- és asztalterítők, és szőnyegek.**

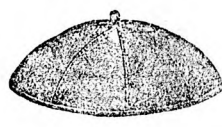
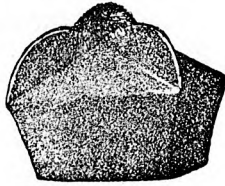
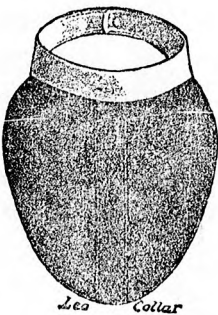
Teljes menyasszonyi kelengyék a legrövidebb idő alatt elkészítetnek.

Nagybecsü pártfogásukat kérve vagyok

kész szolgálattal

PÁSKUJ IMRE.

Vidékre mintákat és árjegyzéket bérmentve szivesen küldök.



Ruházati műterem a ft. papságészére a vörös kereszt'-hez
Kitüntetve: Bécs, Páris, London, Madrid, Brüssel, Boulogne,
Tunis, St.-Gilet stb.



SKARDA VILMOS

V., Waltergasse 1. BÉCS. IV. Favoritenstrasse 28

Ajánl az 1897-ik

tavaszi és nyári idényre

papi-, rend- és világi ruhákat;

ugymint: havelokok, felöltők, papi kabátok, egész öltözetek stb.

Szertartási ruhák,

santonok, cimádák, reverendák, talárok stb.

szigoruan egyházi előírás szerint.

Biretumok, kollárék,

chemisettek, házi és utisapkák, kapuciumok, cingulusok nagy választékban. Valamennyi készítmény a legjobb anyagból, tartós és díszes kivitelben.

Szövetek méterszáma

is eladatnak.

Egyházi szerek

végleges megrendelés után **olesón** szállítanak.

Árjegyzékek és szövetminták ingyen és bérmentve.